

Dadansoddi ar gyfer Polisi

Analysis for Policy

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Rhif Ymchwil Gymdeithasol:

38/2015

www.cymru.gov.uk

Gwerthusiad ffurfiannol o'r fframwaith ymgysylltu a datblygu ieuenctid: Prif adroddiad crynoldeb gweithredol

GWERTHUSIAD FFURFIANNOL O'R FFRAMWAITH
YMGYSYLLTU A DATBLYGU IEUENCTID: PRIF ADRODDIAD
CRYNOLDEB GWEITHREDOL

ICF International

Safbwyntiau'r ymchwilydd ac nid o reidrwydd rhai Llywodraeth Cymru yw'r safbwyntiau a fynegir yn yr adroddiad hwn.

I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch â:

David Roberts

Gwasanaethau Gwybodaeth a Dadansoddi

Llywodraeth Cymru

Cyffordd Llandudno

LL31 9RZ

Ffôn: 0300 062 5485

E-bost: david.roberts@wales.gsi.gov.uk

Ymchwil Gymdeithasol Llywodraeth Cymru,

15 Gorffennaf 2015

ISBN: 978-1-4734-4225-2

© Hawlfraint y Goron 2015

Mae'r holl gynnwys ar gael o dan y Drwydded Llywodraeth Agored v3.0 oni nodir yn wahanol.

<http://www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3/>

Crynodeb gweithredol

Y Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid

Nod y Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid (YEPF) yw lleihau nifer y bobl ifanc nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant (NEET). Mae chwe elfen i'r Fframwaith, y profwyd eu bod yn effeithiol wrth gynyddu ymgysylltiad a datblygiad ieuencid o'u gweithredu gyda'i gilydd yn rhan o strategaeth. Dyma'r elfennau: adnabod yn gynnar, gwell broceriaeth a chydgyssylltu cymorth; prosesau olrhain a throsglwyddo cryfach ar gyfer pobl ifanc; sicrhau bod y ddarpariaeth yn bodloni anghenion pobl ifanc; pwyslais ar sgiliau cyflogadwyedd a chyfleoedd ar gyfer cyflogaeth ymhlith pobl ifanc; a mwy o atebolrwydd. Awdurdodau Lleol sy'n gyfrifol am arwain y broses o weithredu'r Fframwaith, gan weithio'n agos gyda Gyrfa Cymru, gwasanaethau ieuencid, ysgolion, darparwyr hyfforddiant i bobl ifanc 16 oed a hŷn a phartneriaid eraill.

Diben yr astudiaeth

Nod y gwerthusiad oedd asesu'r cynnydd a wnaed wrth weithredu'r Fframwaith ac effeithiolrwydd prosesau gweithredu, gan ystyried a yw'r arweiniad anstatudol yn ddigonol i gyflawni uchelgeisiau a thargedau Llywodraeth Cymru ac amlygu gwersi i'w dysgu er mwyn gwella'r arweiniad a'r broses weithredu. Yn gyfochrog, datblygwyd fframwaith gwerthuso effaith drafft i lywio dull ac amseriad gwerthusiad o effaith yr YEPF.

Dull

Yn dilyn cam cwmpasu cychwynnol i ddatblygu fframwaith gwerthuso, roedd y gwerthusiad ffurfiannol yn cynnwys:

- mapio cynnydd ym mhob awdurdod lleol ac ar draws Cymru i ddeall sail resymegol, rheolaeth a dull gweithredu cynlluniau awdurdodau lleol; y cynnydd a wnaed hyd yma; a pha dystiolaeth sy'n cael ei defnyddio i fonitro cynnydd a chanlyniadau
- deall pa gamau a systemau sydd wedi bod yn sail i'r cynnydd a wnaed er mwyn cael gwell dealltwriaeth o sut mae awdurdodau lleol a phartneriaid yn cydweithio i gyflawni'r YEPF, yr hyn sy'n gweithio'n dda, a'r heriau a wynebwyd.

Mae'r astudiaeth yn defnyddio'r tasgau ymchwil canlynol:

- adolygu data a dogfennau ynglŷn â'r YEPF. Roedd hyn yn cynnwys: dogfennau rheoli rhaglen mewnol, adroddiadau cynnydd a chynlluniau

gweithredu awdurdod lleol; data gwybodaeth reoli; a dogfennau cyhoeddedig fel cynllun gweithredu, amserlen a dogfen ganllaw yr YEPPF

- wyth cyfweiliad cwmpasu â staff rhaglen Llywodraeth Cymru a phartneriaid allweddol er mwyn datblygu dealltwriaeth o sut y cynlluniwyd ac y datblygwyd yr YEPPF
- dadansoddi ystadegau swyddogol ar gyflawniad, cyflogaeth a phobl ifanc NEET ym mhob ardal awdurdod lleol er mwyn deall tueddiadau, gwahaniaethau a chynnydd
- cyfweiliadau â 162 o aelodau staff gweithredu ardal awdurdod lleol, gan gynnwys saith cyfweiliad ym mhob awdurdod lleol ar gyfartaledd. Roedd hyn yn cynnwys: 72 rhanddeiliad awdurdod lleol (uwch swyddogion cyfrifol, rheolwyr strategol, rheolwyr gweithredol); 19 cynrychiolydd darparwyr ôl-16; wyth cynrychiolydd ysgolion; 24 cynrychiolydd Gyrfa Cymru; pedwar cynrychiolydd y Ganolfan Byd Gwaith; ac wyth cynrychiolydd y sector gwirfoddol a chymunedol. Tua diwedd yr astudiaeth, cynhaliwyd ailgyfweiliad â phob un namyn un o'r Cydgysylltwyr Ymgysylltu a Datblygu a gyflogir gan awdurdodau lleol i ddarparu diweddariad ar gynnydd
- cyfweiliadau ag 20 rhanddeiliad â diddordeb brwd yn y rhaglen oherwydd eu bod wedi cyfrannu at ei datblygu, goruchwylio'r broses o'i ddarparu a'i chyflwyno'n ymarferol gydag ystod o awdurdodau lleol
- ymchwil astudiaeth achos mewn wyth awdurdod lleol yn canolbwyntio ar faes penodol o weithredu'r YEPPF lle y gwnaed cynnydd cryf ac mewn 3-4 awdurdod lleol yn canolbwyntio ar thema drawsbynciol benodol (bodloni anghenion y Gymraeg, rheoli newid mewn amgylchiadau ariannol anodd). Roedd y rhain yn cynnwys 99 cyfweiliad â rhanddeiliaid mewn awdurdodau lleol, darparwyr, Gyrfa Cymru a sefydliadau eraill, ac ymgysylltu â 49 o bobl ifanc a oedd yn fuddiolwyr (mewn chwe astudiaeth achos lle y gellid eu canfod)
- arolwg rhanddeiliaid o'r rhai a gyfrannodd at weithredu'r YEPPF i fesur eu canfyddiadau o gyfranogiad a gwelliant mewn trefniadau a systemau ers lansio'r YEPPF. Y gyfradd ymateb oedd 34%
- trafodaeth â chyfranogwyr yng nghyfarfodydd rhanbarthol yr YEPPF yn ystod mis Rhagfyr 2014 ynglŷn â phrosesau i sefydlu elfennau o'r YEPPF yn llwyddiannus.

Er mwyn ystyried cwmpas gwerthusiad o effaith yr YEPPF, aseswyd y gwahanol ddulliau, datblygwyd fframwaith gwerthuso ac adolygwyd ffynonellau data i fesur canlyniadau ac effeithiau mewn ymgynghoriad â staff yn Llywodraeth Cymru a Gyrfa Cymru ac arweinwyr awdurdodau lleol.

Canfyddiadau allweddol

Canfu'r ymchwil fod pob awdurdod lleol wedi gwneud cynnydd wrth weithredu'r YEPP ers mis Hydref 2013. Roedd llawer o'r cyfweleion wedi canmol yr YEPP fel yr arweiniad gorau/strategaeth orau yn ymwneud â phobl ifanc i'w (l)lunio gan Lywodraeth Cymru. Mae'r rhan fwyaf o'r cyfweleion yn credu bod yr YEPP wedi gwneud gwahaniaeth i gydweithredu rhwng yr holl bartneriaid yn ogystal ag ymgysylltiad arweinwyr y sefydliadau allweddol. Ceir isod ganfyddiadau mewn perthynas â meysydd gweithredu penodol¹.

- Yn gyffredinol, mae awdurdodau lleol wedi cymryd camau i ddatblygu trefniadau llywodraethu strategol effeithiol ar gyfer yr YEPP. Roedd pob awdurdod lleol wedi penodi Uwch Swyddog Atebol ar gyfer yr YEPP. Mae gan y rhan fwyaf grwpiau llywio strategol sy'n cynnwys ystod o bartneriaid mewnol ac allanol perthnasol a arweinir gan Uwch Swyddogion Atebol. Roedd angen i ambell awdurdod lleol gwblhau'r trefniadau llywio strategol yn derfynol ac roeddent naill ai mewn sefyllfa lle nad oedd ganddynt ystod lawn o bartneriaid wedi'u cynrychioli neu nad oeddent (ar adeg yr ymchwil ym mis Chwefror 2015) wedi sefydlu grŵp. Roedd rhai nad oeddent yn cyfarfod yn rheolaidd neu'n aml.
- Er ei bod yn anodd asesu effeithiolrwydd trefniadau llywio'n llawn, ceir tystiolaeth fod grwpiau mwy sefydledig yn gweithredu'n dda: ceir presenoldeb da; ceir enghreifftiau o arweinyddiaeth weithredol gan Uwch Swyddogion Atebol; mae partneriaid yn gweithio'n dda i oruchwylio'r broses weithredu a gwneud cynnydd; a cheir gwelliant o ran rhannu data a gwybodaeth. Ategwyd hyn gan y rhan fwyaf o'r ymatebwyr i'r arolwg rhanddeiliaid.
- Rhwystr allweddol rhag sefydlu a chynnal trefniadau llywodraethu strategol cadarn yw ad-drefnu gwasanaethau awdurdodau lleol yn barhaus o ganlyniad i ostyngiadau mewn cyllid.

Trefniadau gweithredol

- Roedd pob awdurdod lleol wedi datblygu cynlluniau gweithredu ar gyfer rhoi'r YEPP ar waith ac roeddent wedi'u rhannu â Llywodraeth Cymru. Nid oedd llawer o'r cynlluniau'n cynnwys gwybodaeth benodol am allbynnau a chynhyrchion, cerrig milltir, a'r adnoddau sydd eu hangen ar gyfer gweithredu. Nid yw awdurdodau lleol ychwaith yn defnyddio methodoleg rheoli prosiect ffurfiol i'w cynorthwyo i fonitro'r broses

¹ Dyma oedd y sefyllfa ar adeg yr ymchwil ym mis Chwefror 2015 – mae Awdurdodau Lleol wedi parhau i wneud cynnydd ar nifer o feysydd ers yr adeg hon.

weithredu. Mae'r ffactorau hyn gyda'i gilydd yn gwneud goruchwyliaeth strategol yn anodd.

- Roedd pob awdurdod lleol wedi penodi Cydgysylltydd Ymgysylltu a Datblygu i gydlynw'r broses o gyflawni'r cynllun gweithredu. Mae'r rhan fwyaf o randdeiliaid yn credu bod y rhain wedi gwneud gwahaniaeth arwyddocaol. Mae llawer o awdurdodau lleol wedi ymsefydlu swyddogaethau'r Cydgysylltydd Ymgysylltu a Datblygu mewn dwy rôl neu fwy i gydnabod ei gyfrifoldebau pellgyrhaeddol. Mewn rhai, caiff Cydgysylltwyr Ymgysylltu a Datblygu eu hymestyn i gyflawni rolau gweithredol yn ogystal â strategol.
- Mewn rhai awdurdodau lleol, mae'r trefniadau i ddatblygu'r rhan fwyaf o elfennau'r YEPP yn eglur gyda threfniadau partneriaeth wedi'u sefydlu i gyrraedd datrysiadau ymarferol. Mewn eraill, mae'r trefniadau'n llai datblygedig. Mae'n ymddangos mai ychydig iawn o awdurdodau lleol sydd â threfniadau datblygu sy'n ymdrin â phob elfen a ddylai fod yn symud ymlaen.
- Roedd gan bron hanner yr awdurdodau lleol BroTOCOLau Rhannu Gwybodaeth ar waith a hwyluswyd gan y ffaith bod yr YEPP wedi'i sefydlu. Roedd yr holl rai eraill yn parhau i'w datblygu. Mae gan rai o'r rhain drefniadau lleoli gyda Gyrfa Cymru, sy'n caniatáu i ddata pum haen gael ei rannu â chyswllt a enwyd heb y Protocol Rhannu Gwybodaeth. Roedd partneriaid mewn awdurdodau lleol a chanddynt BroTOCOLau Rhannu Gwybodaeth a threfniadau lleoli yn gadarnhaol iawn ynglŷn â gallu rhannu gwybodaeth ac yn credu bod hyn yn cefnogi gwelliant o ran adnabod yn gynnar ac olrhain.

Adnabod yn gynnar

- Roedd gan y rhan fwyaf o awdurdodau lleol system adnabod yn gynnar a oedd eisoes yn bodoli ar gyfer pobl ifanc yn yr ysgol (iau nag 16 oed) yr oedd angen ei datblygu, neu roeddent wedi datblygu a phrofi system ers lansio'r YEPP.
- Er bod y rhan fwyaf o awdurdodau lleol wedi canolbwyntio ar adnabod yn gynnar, mae'r gwaith hwn ar ei hôl hi mewn nifer o awdurdodau lleol. Ym mis Chwefror 2015, roedd 20 awdurdod lleol wedi datblygu cynlluniau; roedd dau heb wneud hynny.
- Mae dau ar bymtheg o'r 20 awdurdod lleol wedi dechrau gweithredu eu systemau. Mae sawl un yn ymestyn eu systemau i gynnwys plant ym Mlynnyddoedd 9 a 10.

- Mae'n ymddangos bod awdurdodau lleol sydd wedi datblygu system newydd wedi mabwysiadu proses ddatblygu gadarn, sy'n cynnwys ymgynghori ac adborth gan ystod o bartneriaid, gan gynnwys ysgolion. Mae partneriaid yn gwerthfawrogi'r system newydd ac yn credu ei bod yn ddefnyddiol. Mae rhanddeiliaid wedi adrodd am welliannau ers mis Hydref 2013.
- Yr her allweddol mewn perthynas â systemau adnabod yn gynnar cyn 16 oed yw sicrhau bod pob ysgol yn defnyddio'r system yn gyson ac yn darparu'r wybodaeth sy'n ofynnol. Roedd problemau technegol, fel diffyg llwyfan gwybodaeth reoli unigol ar gyfer ysgolion a'r awdurdod lleol, wedi cyfrannu at oedi mewn rhai awdurdodau lleol.
- Yn gyffredinol, roedd prosesau ar gyfer adnabod pobl ifanc sydd mewn perygl o ymddieithrio yn llai datblygedig ar gyfer y grŵp oedran 16-18 na'r grŵp iau nag 16 oed, ond roedd cynnydd arwyddocaol wedi'i wneud ers canol 2014.
- Roedd tri awdurdod lleol ar ddeg wedi datblygu cynlluniau ar gyfer pobl ifanc 16-18 oed ac mae 10 ohonynt yn eu gweithredu; nid oedd gan y gweddill gynlluniau ym mis Chwefror 2015.
- Roedd derbyn hysbysiad systematig gan yr holl ddarparwyr ôl-16 ynglŷn â phobl ifanc sy'n ymddieithrio o gwrs neu'n tynnu'n ôl yn ffurfiol yn heriol i lawer o awdurdodau lleol a staff Gyrfa Cymru. Roedd Gyrfa Cymru wedi defnyddio cyfarfodydd adolygu partneriaeth blyneddol yn effeithiol fel dull o wella prosesau.

Broceriaeth

- Roedd tua dwy ran o dair o awdurdodau lleol wedi datblygu cynlluniau a threfniadau ar gyfer gwaith arweiniol. O ran plant iau nag 16 oed, roedd 12 awdurdod lleol wedi gweithredu'r rhain ac roedd tri wedi cytuno ar gynlluniau ar gyfer gwaith arweiniol newydd/wedi'i gryfhau. O ran pobl ifanc 16-18 oed, roedd 13 awdurdod lleol wedi gweithredu eu cynlluniau ac roedd 3 wedi cytuno ar gynlluniau. Mewn tri o'r awdurdodau lleol eraill, roedd trefniadau cymharol gadarn eisoes ar waith ar gyfer pobl ifanc iau nag 16 oed a oedd i barhau. Nid oedd cynnydd wedi'i wneud yn y gweddill.
- O ran pobl ifanc iau nag 16 oed, mae rhai awdurdodau lleol yn mabwysiadu paneli ysgol fel fforwm i neilltuo gweithiwr arweiniol ac adolygu cynnydd, tra bod gan eraill fforymau ardal neu awdurdod lleol. Yn achos pobl ifanc 16-18 oed, mae llawer o awdurdodau lleol yn defnyddio grwpiau ymarferwyr amlasiantaeth ar lefel awdurdod lleol neu

is-awdurdod lleol. Yn gyffredinol, nid oedd awdurdodau lleol wedi llwyr ddatblygu cynlluniau ar gyfer rheoli achosion ac, at ei gilydd, nid oedd hyfforddiant wedi'i gynnal ar gyfer gweithwyr arweiniol.

- Ceir ystod o heriau wrth weithredu gwaith arweiniol, gan gynnwys: oedi wrth sefydlu Protocolau Rhannu Gwybodaeth, sy'n atal broceriaeth effeithiol; anawsterau wrth gyfleu'r neges bod gwaith arweiniol eisoes yn digwydd ac nad yw'n ddull newydd; y bwlch rhwng disodli adnoddau Cronfa Gymdeithasol Ewrop ar gyfer gwaith arweiniol yn ystod cyfnodau pan oedd cyllidebau'n cael eu lleihau; heriau wrth sefydlu a chyfleu proses eglur ar gyfer adnabod yn gynnar a broceriaeth; ac anawsterau wrth annog yr holl bartneriaid i gymryd rhan mewn grwpiau gweithredol er mwyn hwyluso broceriaeth. Roedd yr awdurdodau lleol a oedd wedi gweithredu trefniadau ar gyfer gwaith arweiniol wedi goresgyn y rhan fwyaf o'r rhain.

Olrhain

- Yn gyffredinol, roedd awdurdodau lleol a chanddynt system adnabod yn gynnar a arweiniwyd gan ddata ar gyfer pobl ifanc yn yr ysgol iau nag 16 oed wedi sefydlu prosesau ar gyfer dilyn ac adolygu bob tymor o leiaf. Roedd 14 awdurdod lleol o leiaf wedi sefydlu hyn.
- Roedd enghreifftiau o ymdrechion ar lefel leol i gryfhau olrhain ar yr adeg trosglwyddo. Roedd y rhain yn cynnwys: defnyddio grwpiau ymarferwyr i wella rhannu gwybodaeth rhwng darparwyr cyn ac ôl-16; neilltuo tiwtoriaid o fewn colegau i weithredu fel cyswllt ag ysgolion penodol; defnyddio gweithiwr arweiniol cyn-16 oed i barhau i ddarparu cymorth yn ystod y tymor cyntaf mewn darpariaeth ôl-16.
- Roedd enghreifftiau hefyd o awdurdodau lleol yn cryfhau eu prosesau ar gyfer adnabod pobl ifanc Haen 1, fel defnyddio gweithwyr ieuenctid datgysylltiedig i ymweld ag aelwydydd i gael gwybod am statws person ifanc. Roedd grwpiau ymarferwyr amlasiantaeth awdurdod lleol yn cael eu defnyddio hefyd i adnabod pobl ifanc yn Haen 1.
- Yn gyffredinol, roedd llai o Protocolau Rhannu Gwybodaeth ôl-16 ar waith ac felly roedd awdurdodau lleol a phartneriaid wedi'i chael hi'n fwy heriol olrhain y grŵp oedran 16-18. Ar y cyfan, roedd awdurdodau lleol a phartneriaid yn gadarnhaol iawn ynglŷn â derbyn data pum haen misol gan Gyrfa Cymru, hyd yn oed pan oedd hyn ar gael mewn fformat cyfansymiol, dienw yn unig. Roedd rhanddeiliaid o'r farn bod hyn yn welliant mawr.

- Roedd pryderon yn parhau nad oedd rhai ysgolion/collegau/darparwyr dysgu seiliedig ar waith yn darparu gwybodaeth amserol a chyson i alluogi olrhain. Nid oedd y colegau wedi datblygu system adrodd gyffredin.
- Mewn awdurdodau lleol lle'r oedd Protocolau Rhannu Gwybodaeth wedi'u sefydlu, roedd enghreifftiau o olrhain pobl ifanc 16-18 oed yn fisol gan grwpiau ymarferwyr amlasiantaeth, a oedd yn ymddangos fel petai'n gweithio'n dda i atal ymddieithrio a darparu cymorth ychwanegol lle'r oedd ei angen.
- Ychydig o awdurdodau lleol oedd wedi cymryd unrhyw gamau i wella'r broses o olrhain a darparu cymorth ar gyfer pobl ifanc 19 oed a hŷn a'u trosglwyddo i gymorth arall gan y Ganolfan Byd Gwaith.

Darpariaeth

- Roedd pob awdurdod lleol wedi gwneud cynnydd wrth fapio darpariaeth yn erbyn y model pum haen yn unol ag arweiniad gan Lywodraeth Cymru. Yn y rhan fwyaf o achosion, y Cydgysylltydd Ymgysylltu a Datblygu a arweiniodd y broses o gydlynu'r gweithgarwch hwn a chysylltu â phartneriaid. Ym mhob awdurdod lleol, roedd map darpariaeth drafft wedi'i lunio a oedd yn gymharol gynhwysfawr ym marn rhanddeiliaid.
- Er bod sawl awdurdod lleol a phartner yn gadarnhaol ynglŷn â'r wybodaeth yr oeddent wedi'i chael o'r ymarfer, roedd yn ymddangos y bu dryswch mewn rhai awdurdodau lleol ynglŷn â'r broses a'r diben. Roedd llawer o awdurdodau lleol wedi wynebu heriau wrth gael gwybodaeth gywir ac amserol gan yr holl ddarparwyr.
- Ychydig iawn o enghreifftiau a gafwyd o awdurdodau lleol a gynhaliodd yr ymarfer mapio darpariaeth ochr yn ochr â dadansoddiad o wybodaeth am y farchnad lafur. O ganlyniad, ychydig o enghreifftiau a gafwyd o ddadansoddiad systematig o'r ddarpariaeth o gymharu ag anghenion pobl ifanc a chyflogwyr.
- Adroddodd sawl awdurdod lleol eu bod wedi amlygu bylchau yn y ddarpariaeth trwy'r ymarfer mapio darpariaeth. Angen cyffredin a amlygwyd ar draws sawl awdurdod lleol oedd diffyg darpariaeth Haen 2, a hynny ynghyd â dyblygu darpariaeth Haen 3 mewn rhai achosion.
- Roedd enghreifftiau o fyrddau strategol YEPF yn ymateb i fapiau darpariaeth a grwpiau gweithredol yn gweithio i ddod o hyd i ddarpariaeth a cheisio llenwi bylchau. Fodd bynnag, yn y rhan fwyaf o awdurdodau lleol, nid oedd yn ymddangos bod unrhyw gynlluniau eglur

ar waith ar gyfer sut i fynd i'r afael â bylchau yn y ddarpariaeth a amlygwyd trwy'r ymarfer mapio a sut y bydd y mapiau'n cael eu diweddarau.

- O ran y Broses Ymgeisio Gyffredin, y prif rwystyr rhag gweithredu yw sicrhau ymrwymiad ysgolion. Adroddodd staff awdurdodau lleol, partneriaid ac ysgolion nad yw llawer o ysgolion yn credu bod gwerth i'r cais ar-lein i fodloni'r Warrant leuenctid.

Cyflogadwyedd

- Nid yw awdurdodau lleol wedi canolbwyntio ar y maes hwn o'r YEPF ar y cyfan, felly ychydig iawn o gamau newydd a gymerwyd ers mis Hydref 2013 o ganlyniad i'r YEPF. Roedd y rhan fwyaf o awdurdodau lleol a'u partneriaid yn cytuno nad oedd yr elfen hon o'r YEPF wedi'i datblygu'n ddigonol ym mis Chwefror 2015.
- Roedd y rhan fwyaf o awdurdodau lleol wedi cynnwys Twf Swyddi Cymru, Sgiliau Gwaith a darpariaeth cyflogadwyedd arall yn eu map darpariaeth ac yn bwriadu sicrhau bod yr holl weithwyr arweiniol yn ymwybodol o gyfleoedd dilyniant sydd ar gael trwy'r rhaglenni hyn.
- Roedd llawer o awdurdodau lleol wedi cyfyngu eu cynlluniau gweithredu YEPF i amcanion i gynyddu nifer y cyfleoedd am leoliadau gwaith, prentisiaethau a chyfleoedd dysgu seiliedig ar waith eraill a gynigir gan gyflogwyr y sector cyhoeddus. Mae'r cwrdd gweithgarwch hwn braidd yn gyfyngedig. Mewn rhai awdurdodau lleol, roedd trafodaethau wedi'u cynnal i ddatblygu ystod ehangach o weithgareddau a defnyddio'r map darpariaeth i gyfrannu at gynlluniau prosiect Cronfa Gymdeithasol Ewrop.
- Nid oedd y rhan fwyaf o awdurdodau lleol yn ceisio sicrhau bod pobl ifanc mewn cyflogaeth heb hyfforddiant yn cael eu holrhain a'u cynorthwyo i ymgymryd ag addysg a hyfforddiant.
- Er nad oedd unrhyw brosiectau cyflogadwyedd newydd wedi'u datblygu o dan yr YEPF yn gyffredinol, rhoddodd awdurdodau lleol a phartneriaid enghreifftiau o fentrau presennol sy'n rhoi gwybodaeth i bobl ifanc am yrfaedd a chyfleoedd profiad gwaith, y byddant yn eu cynnal neu'n ceisio eu hystyngi.

Atebolrwydd

- Yn unol â'r cynllun gweithredu cenedlaethol, roedd pob awdurdod lleol wedi cymryd rhan mewn cyfarfodydd rheolaidd â Llywodraeth Cymru i

drafod cynnydd wrth roi eu cynllun gweithredu YEPF ar waith. Bu cyfathrebu mynych a rheolaidd rhwng cyfarfodydd hefyd.

- Roedd pob awdurdod lleol wedi dechrau derbyn data misol gan Gyrfu Cymru ar nifer y bobl ifanc 16-18 oed ym mhob un o haenau'r model pum haen. Caiff y data hwn ei ddadansoddi a'i gyflwyno i grwpiau llywio strategol mewn nifer gynyddol o awdurdodau lleol i hwyluso'r broses o fonitro cynnydd wrth gynyddu cyfran y bobl ifanc 16-18 oed sydd yn haenau 4 a 5.
- Ychydig o awdurdodau lleol oedd wedi gosod unrhyw dargedau lleol ar gyfer lleihau nifer y bobl NEET. Roedd hyn yn gyffredinol oherwydd nad oedd y systemau data wedi'u sefydlu i osod meincnodau a thargedau ar gyfer y rhai 16-18 oed.

Cyfranogiad pobl ifanc wrth ddatblygu a chyflwyno'r YEPF

- Nid oedd y rhan fwyaf o awdurdodau lleol wedi ymgynghori â phobl ifanc ar yr YEPF eto. Roeddent o'r farn bod angen i'r broses weithredu symud ymlaen ymhellach cyn y gellir cynnal ymgynghoriad ystyrlon.

Y cymorth a ddarperir gan Lywodraeth Cymru

- Ar y cyfan, roedd awdurdodau lleol a phartneriaid o'r farn bod y cyfathrebu, y cyfleoedd rhwydweithio a'r cymorth a ddarparwyd gan dîm rhaglen YEPF Llywodraeth Cymru yn amserol ac yn ddefnyddiol. Roedd yr unig bryder yn ymwneud â'r arweiniad ar fapio darpariaeth.
- Croesawyd y grant a'i estyniad hyd at 2015/16, ac roedd wedi galluogi awdurdodau lleol i weithredu'r YEPF, gan gynnwys ariannu Cydgysylltydd Ymgysylltu a Datblygu.

Mesur effaith

- O asesu dulliau posibl o gynnal gwerthusiad gyda sefyllfa wrthffeithiol, ni fyddai dull lled-arbrofol yn briodol oherwydd ni fyddai'n bosibl sefydlu grŵp cymharu yng Nghymru nac mewn man arall.
- Mae'n bosibl dadansoddi tueddiadau lle mae data dangosyddion ar gael cyn i'r YEPF gael ei lansio ac yn parhau i gael ei gasglu yn ystod y rhaglen (dros bum mlynedd) ac i fesur y pellter a deithiwyd (dull cyn ac ar ôl) lle mae dangosyddion ar gael fel llinell sylfaen a thrwy gydol cyfnod y rhaglen a thu hwnt.
- O ran y dangosyddion y mae eu hangen i werthuso'r YEPF i fesur ei lwyddiant (ar gyfer allbynnau yn ogystal â chanlyniadau ac effeithiau),

gellir mesur llawer gan ddefnyddio data eilaidd a reolir gan Lywodraeth Cymru a chyrff cenedlaethol eraill (gan gynnwys Gyrfa Cymru, yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch, yr Adran Gwaith a Phensiynau, a Chomisiwn y Deyrnas Unedig dros Gyflogaeth a Sgiliau). Byddai'n rhaid casglu data o gronfa ddata gwybodaeth am gleientiaid Gyrfa Cymru, sef IO, ar gyfnodau penodol gan ei bod yn gronfa ddata fyw.

- I rai, byddai hyn yn golygu: casglu data gan awdurdodau lleol yn eu cynlluniau gweithredu YEPF y byddai angen ei ddilysu gan werthuswyr mewn rhai achosion trwy ymchwil ansoddol; cysylltu data (megis rhwng y gronfa ddata IO a data cyflogaeth Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi gan ddefnyddio rhifau yswiriant gwladol; neu'r gronfa ddata IO a data ar ddisgyblion ysgol a'r rhai hynny sy'n mynychu sefydliadau darparwyr ôl-16); ymchwil uniongyrchol atodol yn arolygu pobl ifanc a rhanddeiliaid.
- Os cymerir camau yn ystod gweddill 2015 a rhan gyntaf 2016 i lenwi bylchau, byddai hyn yn cryfhau gwerthusiad o effaith y gellid ei amseru i gael ei gynnal o ddiwedd 2016 i ganol 2017 i gasglu canlyniadau tymor canolig a thymor hwy disgwylidig yr YEPF.

Casgliadau

Yn seiliedig ar y dystiolaeth hon, mae'n amlwg bod camau gweithredu yn yr YEPF wedi cael eu datblygu ac wrthi'n cael eu datblygu gan yr awdurdodau lleol hynny sy'n canolbwyntio ar leihau nifer a chyfran y bobl ifanc sy'n NEET yn 16 oed fel sylfaen ar gyfer lleihau'r niferoedd hyn sy'n NEET. Gwneir hyn trwy adnabod yn gynnar, broceriaeth ac olrhain a dechrau mynd i'r afael â sut y gallant leihau nifer o bobl sy'n dod yn NEET yn 17 a 18 oed trwy ddarpariaeth, arweiniad ar ddewisiadau, adnabod yn gynnar a broceriaeth, ac olrhain. Nid ydynt eto'n mynd i'r afael yn glir â sut y byddant yn cynyddu cyflogadwyedd a sgiliau parod am waith mewn ysgolion a darparwyr ôl-16 er mwyn darparu sylfaen gadarn ar gyfer pobl ifanc pan fyddant yn cwblhau addysg a hyfforddiant fel y gallant leihau nifer y rhai sy'n NEET yn 19-24 oed. Mae'n amlwg hefyd bod awdurdodau lleol wedi gwneud cynnydd ar y cyfan ers i'r YEPF gael ei lansio, a bod rhanddeiliaid wedi sylwi ar hyn. I lawer o awdurdodau lleol, mae hyn wedi arwain at newid sylweddol. Er na chyflawnwyd nifer o'r cerrig milltir yn ystod y graddfeydd amser a osodwyd, roedd ychydig dros hanner yr awdurdodau lleol wedi sefydlu systemau adnabod yn gynnar, broceriaeth ac olrhain ar gyfer pobl ifanc iau nag 16 oed ac 16-18 oed, tra bod gan y rhan fwyaf o rai eraill rai o'r rhain. Mae'n achos pryder bod nifer fach o awdurdodau lleol heb wneud cynnydd o'r fath a'u bod wedi methu â sefydlu trefniadau llywio strategol a Phrotocolau Rhannu Gwybodaeth. Mae diffyg Protocolau Rhannu Gwybodaeth, grwpiau strategol a

gweithredol effeithiol, cydweithrediad ac ymgysylltiad ysgolion a cholegau, a systemau data darparwyr ôl-16 yn amlwg yn gysylltiedig â methiant awdurdodau lleol i sefydlu systemau adnabod yn gynnar ac olrhain.

Er bod y cymorth a'r arweiniad a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru wedi galluogi cynnydd ar y cyfan, nid oedd hynny'n wir am rai gweithgareddau a arweiniwyd gan Lywodraeth Cymru. Roedd y rhain yn cynnwys:

- datblygu'r ffurflen ymgeisio gyffredin a'r broses ymgeisio gyffredin
- datblygu'r arolwg cyrchfan i gasglu gwybodaeth am gyrchfannau pobl ifanc 17 a 18 oed mewn colegau a darparwyr dysgu seiliedig ar waith
- cyflymder datblygu prosiectau Cronfa Gymdeithasol Ewrop ar gyfer cyfnod rhaglen 2014-20.

Gan ei bod yn ymddangos bod llawer o'r rhwystrau rhag cynnydd yn gysylltiedig â'r graddau yr oedd awdurdodau lleol a'u partneriaid wedi blaenoriaethu a datblygu gweithgareddau a fyddai'n gweithredu'r YEPF, gallai pwysau ychwanegol fod yn fwy effeithiol na throi'r YEPF yn ofyniad statudol pryd y gallai newidiadau i'r fframwaith atebolrwydd ar gyfer ysgolion a cholegau (defnyddio canlyniadau cyrchfan) wneud rhywfaint o wahaniaeth i gymhellion. Yn ddiweddarach, pan fydd y llywodraeth yn canolbwyntio llai ar y rhaglen a phan na fydd cyllid grant ar gyfer Cydgysylltwyr Ymgysylltu a Datblygu, er enghraifft, gallai arweiniad statudol sicrhau'r cynnydd a wnaed.

Argymhellion

Rheoli'r YEPF gan awdurdodau lleol

Dylai tîm y rhaglen:

- fonitro cynnydd o ran trefniadau llywodraethu strategol yn ofalus yn yr awdurdodau lleol hynny lle nad ydynt wedi'u sefydlu eto. Os oes angen, dylai arweinwyr y rhaglen drafod unrhyw rwystrau gydag Uwch Swyddogion Atebol a darparu cymorth i'w goresgyn
- sicrhau bod cyfarfodydd un i un yn cael eu cynnal ag Uwch Swyddogion Atebol yn rhan o'r cyfarfodydd adolygu chwemisol gydag awdurdodau lleol. Dylai hyn sicrhau bod yr YEPF yn parhau i fod yn flaenoriaeth i uwch reolwyr, a'u bod yn ymwneud â darparu arweinyddiaeth strategol ac yn cymryd camau i symud ymlaen i'w weithredu
- cynnal adolygiadau'n gynt yn yr awdurdodau lleol lle mae cynnydd ar adnabod yn gynnar, broceriaeth ac olrhain ymhell y tu ôl i'r amserlen, cynghori Uwch Swyddogion Atebol a Chydgyssylltwyr Ymgysylltu a Datblygu bod yn rhaid i gynlluniau gweithredu ymdrin â datblygu a gweithredu pob elfen o'r YEPF dros ddwy i dair blynedd, cael eu hadnewyddu, bod ar ffurf sy'n gallu galluogi monitro strategol, a

chynnwys canlyniadau a thargedau a fyddai'n sicrhau craffu ac atebolrwydd lefel uwch o'r cynllun gan yr awdurdod lleol a'i bartneriaid.

Gweithredu'r YEPP gan awdurdodau lleol

Dylai tîm y rhaglen:

- barhau i weithio'n agos gyda staff yn adran Cytundeb Rhannu Gwybodaeth Bersonol Cymru er mwyn sicrhau bod Protocolau Rhannu Gwybodaeth yn cael eu cymeradwyo cyn gynted â phosibl. Os amlygir unrhyw gamgymeriadau neu broblemau cyffredin mewn Protocolau Rhannu Gwybodaeth drafft, dylid rhannu'r rhain ag awdurdodau lleol sydd wrthi'n llunio Protocolau Rhannu Gwybodaeth fel y gallant osgoi'r un camgymeriadau ac y gellir cyflymu'r broses
- amlygu hyfforddiant a chymorth perthnasol ar gyfer awdurdodau lleol ar fethodoleg rheoli prosiect os nad yw hyn ar gael iddynt. Dylai hyn arwain at well cynlluniau gweithredu sy'n amlygu llwybr allweddol, cerrig milltir eglur a'r adnoddau sydd eu hangen i'w cyflawni. Dylai hyn helpu awdurdodau lleol i fonitro eu cynnydd eu hunain a rheoli risgiau
- datblygu canllawiau ar elfen gyflogadwyedd y fframwaith a fyddai'n galluogi awdurdodau lleol a phartneriaid i ddatblygu ymatebon mwy cydlynol i ofynion y Fframwaith
- parhau i weithio'n agos ac yn gydweithrediadol â phartneriaid cenedlaethol fel Colegau Cymru, Ffederasiwn Hyfforddiant Cenedlaethol Cymru a Chyngor Cymreig y Gwasanaethau Ieuenctid Gwirfoddol. Dylai'r partneriaid hyn barhau i annog eu haelodau a'r sefydliadau y maent yn eu cynrychioli i gyfrannu'n llawn at weithredu'r YEPP. Cyn belled ag y bo'n bosibl, dylai gweithredu'r YEPP fod yn eitem flaenoriaeth mewn cyfarfodydd lleol a rhanbarthol
- yn ystod 2015/16, sefydlu sut mae awdurdodau lleol yn bwriadu datblygu a chefnogi unrhyw weithgareddau gweithredu sy'n weddill (gan gynnwys yr adnoddau staffio ar gyfer yr YEPP) er mwyn sicrhau y bodlonir targedau'r Llywodraeth ac asesu a fyddai arweiniad statudol yn lleihau risg methiant ymhellach.

Gweithredu'r chwe elfen

Cyn belled ag y bo'n bosibl, dylai tîm y rhaglen geisio darparu cymorth wedi'i deilwra i gynorthwyo awdurdodau lleol mewn perthynas â phob un o'r chwe elfen. Mae cynnydd ac anghenion awdurdodau lleol yn amrywio. Yn hytrach nag arweiniad a chymorth mwy cyffredinol, mae dull mwy penodol yn debygol o fod yn fwy defnyddiol ac effeithiol ar y cam hwn. Gellid darparu hyn trwy

fonitro detholus a chyfarfodydd amlach â swyddog cyswllt, ond hefyd trwy gynnig broceru cymorth/arweiniad gan awdurdodau lleol eraill.

Dylai tîm y rhaglen:

(a) Adnabod yn gynnar

- Sicrhau bod awdurdodau lleol nad oes ganddynt systemau canolog, safonedig ar gyfer adnabod yn gynnar cyn-16 ac ôl-16 yn canolbwyntio ar hyn fel blaenoriaeth.
- Sicrhau bod awdurdodau lleol, ochr yn ochr â Gyrfa Cymru, yn gweithio tuag at annog yr holl ysgolion, colegau a darparwyr dysgu seiliedig ar waith i ddarparu gwybodaeth gyson i fonitro'r holl rai 16-18 oed.

(b) Broceru ac olrhain

- Sicrhau bod awdurdodau lleol nad oes ganddynt Brothocolau Rhannu Gwybodaeth yn sefydlu'r rhain erbyn diwedd mis Mehefin 2015.
- Defnyddio gweithgorau rhanbarthol i ganolbwyntio ar amlygu a rhannu gwersi o froceriaeth a chreu a defnyddio swyddogion arweiniol.
- Annog awdurdodau lleol trwy ysgolion a darparwyr ôl-16 eraill i ddarparu cymorth trosglwyddo i bobl ifanc 16 oed.
- Amlygu sut y gall Llywodraeth Cymru a Gyrfa Cymru gynorthwyo'r broses drosglwyddo'n well yn 19 oed a pha un a all y Ganolfan Byd Gwaith gynorthwyo'r rhai hynny sy'n hŷn na 19 oed.

(c) Darpariaeth

- Datblygu arweiniad arfer gorau ar y ffordd fwyaf effeithiol o ddadansoddi, diweddarau a defnyddio'r wybodaeth a gesglir. Dylai hyn, er enghraifft, ddarparu arweiniad ar asesu'r ddarpariaeth yn erbyn tystiolaeth o anghenion pobl ifanc; dadansoddi'r ddarpariaeth yng nghyd-destun anghenion y farchnad lafur leol; a chymryd camau i lenwi bylchau a dileu dyblygu.
- Parhau â'i ymdrechion i gynnwys ysgolion yn yr YEPF ac yn enwedig i sicrhau ymrwymiad i ddefnyddio'r broses ymgeisio ar-lein sy'n sail i'r broses ymgeisio gyffredin i fodloni'r Warrant leuenctid. Er enghraifft, dylid cynnal mwy o gyfarfodydd â phenaethiaid ysgolion a rhoi cyflwyniadau ychwanegol iddynt. Mae newidiadau diweddar i fesurau atebolrwydd ysgolion yng Nghyfnod Allweddol 4 a gynlluniwyd i 'ailgydbwysu'r pwyslais gormodol sydd wedi ymddangos ar y radd C mewn TGAU' yn gyfrwng posibl i sicrhau ymrwymiad gan fod pobl ifanc iau nag 16 oed sydd yn haen 4 yn grŵp targed posibl ar gyfer y ddwy

fenter bolisi. Dylid gwneud y cysylltiadau hyn mewn unrhyw drafodaethau â phenaethiaid.

(ch) Cyflogadwyedd

- Defnyddio'r gweithgorau rhanbarthol fel fforwm i rannu arfer da mewn perthynas â gwella cyflogadwyedd a sgiliau parod am waith mewn ysgolion a darparwyr ôl-16 a bodloni anghenion pobl ifanc sydd mewn cyflogaeth heb hyfforddiant. Gallai hyn fod o Gymru ac o wledydd eraill y Deyrnas Unedig. Dylid cynorthwyo awdurdodau lleol i amlygu cyfleoedd a heriau i weithredu dulliau tebyg yn eu cyd-destunau eu hunain.
- Gellir defnyddio'r bwletin (a chyflwyniadau gweithgorau rhanbarthol) sy'n seiliedig ar yr adroddiad hwn i ddatblygu negeseuon ar gyfer awdurdodau lleol ynglŷn ag elfennau sydd ar goll yn eu cynlluniau a chyflymu cynnydd.

Paratodau ar gyfer asesiad o'r effaith

Dylai tîm y rhaglen a chydweithwyr yn Llywodraeth Cymru:

- Gymryd camau i wella'r data a gesglir gan awdurdodau lleol mewn cynlluniau gweithredu YEPF a'r data yr adroddir arno ar gyfer monitro.
- Sefydlu'r data i'w gasglu o gronfa ddata IO Gyrfa Cymru.
- Ystyried yr ymarferion cysylltu data y gellid eu cynnal.
- Cynllunio ar gyfer gwerthusiad terfynol o'r effaith a fydd yn cynnwys rhywfaint o ymchwil uniongyrchol ac ymchwil ansoddol i gadarnhau'r cynnydd a wnaed gan awdurdodau lleol rhwng diwedd 2016 a chanol 2017.